

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Український державний університет
науки і технологій**

Кафедра «Міжнародна економіка
і соціально-гуманітарні
дисципліни»

В авторській редакції

**«ФІЛОСОФІЯ» З КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ ТА
ПОЛІТОЛОГІЯ»**

Навчально-методичні рекомендації для студентів усіх
спеціальностей заочної форми навчання

Електронне видання

ДНПРО
2023

УДК 101
Ф 56

Упорядники:
С.С. Бескаравайний, Т.В. Борисова, І.О.Цурканова

Електронне видання

Схвалено Групою забезпечення якості освітньої програми
051 «Економіка»

Протокол № 1 від 30 серпня 2023

Ф 56 «Філософія» з курсу «Філософія та політологія» : навчально-методичні рекомендації для студентів усіх спеціальностей заочної форми навчання / упоряд. С. С. Бескаравайний, Т. В. Борисова, І. О. Цурканова ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Електрон. вид. – Дніпро : УДУНТ, 2023. – 54 с.

Навчально-методичні рекомендації призначені для використання студентами безвідривної форми навчання усіх спеціальностей.

Навчально-методичні рекомендації містять основні теоретичні положення для засвоєння матеріалу, інструкції до виконання лабораторних робіт, вимоги до аналізу результатів та оформлення робіт.

Бібліогр.: 29 назв.

© Бескаравайний С.С. та ін., упорядкування 2023

© Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2023

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМИ ЗАНЯТЬ.	7
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ НАПИСАННІ РЕФЕРАТУ.	17
5. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ НА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.	20
6. РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ.	24
7. ТЕМИ ДЛЯ НАПИСАННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ (ФІЛОСОФСЬКОГО ЕСЕ).	25
8. ВАРІАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.	28
9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	50

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Філософія та політологія» є нормативною і входить до гуманітарного циклу дисциплін, що викладаються студентам у вищому навчальному закладі. Мета навчальної дисципліни – надання знань з філософії як найвищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії. Впровадження студентів до розуміння культурно-історичної філософської проблематики, шляхом ознайомлення їх з основними філософськими школами, напрямками, фундаментальними вченнями і поглядами всесвітньо відомих філософів. Формування у здобувачів філософсько-гуманістичної культури мислення, прищеплення їм навичок самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку суспільства. Філософські знання сприяють підвищенню загальноосвітньої підготовки студентів, творчій орієнтації в виборі духовних цінностей і визначенню місця в соціальному і професійному житті. В сучасній картині мультикультурного світу існує багато питань та проблем, що вимагають від студентства зважених відповідей. Формуванню світогляду людини сприяє поглиблення її знань з масиву гуманітарних дисциплін, серед яких поважне місце займає філософія. Структура сучасного філософського знання є розгалуженою системою різних наукових напрямків та шкіл. Курс філософії є важливою складовою у конструюванні гуманістичного світогляду особистості та поглиблює її рівень культури мислення в цілому. Завдяки своїй специфіці курс філософії виступає фундаментальною основою для вивчення не лише гуманітарних наук, а також підвищує рівень успішного засвоєння економічних, природничих, комп'ютерних та управлінських дисциплін.

Основними формами вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є: лекція, семінарські заняття, а також самостійна робота студентів у різних її формах. Разом з тим, окрім занять в аудиторіях основною формою навчальної

діяльності студента з вивчення філософії є і самостійна робота над темами, що не викладаються на лекція, а також написання підсумкового індивідуального завдання.

Виконання індивідуальних завдань повинно відобразити вміння самостійно опрацьовувати матеріал з використанням різноманітної літератури, що сприяє формуванню навичок науково-дослідної роботи і здатності студента та подальшого спеціаліста самостійно вирішувати нагальні науково-професійні проблеми.

Кожне індивідуальне завдання структурно містить в собі 10 питань, що змістовно охоплюють основні теми курсу. Від студента вимагаються конкретні і обґрунтовані відповіді на поставлені питання. Перелік індивідуальних завдань складається із 30 варіантів.

Номер варіанта для кожного студента визначається двома останніми цифрами номера його залікової книжки. Якщо число, яке з них складається, перевищує число «30», то від нього необхідно відрахувати число, кратне тридцяти (30, 60, 90). Наприклад: якщо останні цифри номера залікової книжки «48», «72», «94», то номери варіантів відповідно будуть «18», «12», «4».

Загальний обсяг виконаного завдання має бути 12 – 18 аркушів формату А-4 друкованого тексту (шрифт – 14, міжрядний інтервал – 1,3, відступи - 20 мм). Робота подається для перевірки викладачу не пізніше ніж за 10 днів до початку сесії.

Методи поточного оцінювання. За дисципліною передбачені такі методи поточного оцінювання: опитування та усні коментарі викладача з складних питань семінарських докладів, підготовлених рефератів та доповідей. Обговорення зі студентами філософсько-світоглядних та соціально-етичних викликів часу, формування основ критичного мислення. Якщо студент відчуває, що рівень виконання ним індивідуального завдання не відповідає бажаної для нього оцінці, він може написати філософське есе.

Методи оцінювання розділів та семестрового оцінювання.

Оцінки розділів визначаються за 12-бальною шкалою згідно із затвердженими критеріями за результатами екзамену, або диференційованого заліку.

Рекомендована література поділена на основну і додаткову. Основна пропонована література містить в собі підручники, навчальні посібники та першоджерела до усіх тем курсу і надається на початку робочої програми. Крім указаної в рекомендаціях можна використати і іншу літературу, яка відповідає структурі і змісту курсу. Придатними для самостійної роботи можуть бути і періодичні видання, вільний пошук у мережі Internet, але необхідно розрізняти навчальні та популярні джерела.

2. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Заочна форма навчання

Види навчальної діяльності	Усього	Семестр	
		1	II
Усього годин за навчальним планом	150	-	150
у тому числі:			
Аудиторні заняття	20	-	20
– лекції	12	-	12
– лабораторні роботи	-	-	-
– практичні заняття	-	-	-
– семінарські заняття	8	-	8
Самостійна робота	130	-	130
– підготовка до аудиторних занять	10	-	10
– виконання та захист курсового проекту	-	-	-
– виконання та захист індивідуальних завдань	12	-	12
– опрацювання навчального матеріалу	78	-	78
– підготовка та складання екзаменів	30	-	30
– підготовка та складання інших контрольних заходів	-	-	-

Види навчальної діяльності	Усього	Семестр	
		1	II
Форма семестрового контролю			Екзамен

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділи	Тема лекції (заняття)	Обсяг годин
Розділ I	1. Історія виникнення філософії.	2
	<u>Лекції (теми):</u>	
	<p>Філософія, коло її проблем та роль в суспільстві. Філософія і наука; співвідношення пізнавального і ціннісного в філософському знанні. Світогляд: це система поглядів на світ, що включає знання, оцінки, переконання, які визначають загальне розуміння світу, життєву позицію та поведінку людини. Структура світогляду: А) світовідчуття – це рівень психічного та інтелектуального розвитку людини, що проявляється у почуттях, настроях, емоціях; Б) світосприймання – це норми та переконання, які формуються на основі оцінок дійсності і проявляються в ціннісних, естетичних, моральних орієнтаціях людини; В) світорозуміння – це знання людини про світ у формі понять, законів, що стало результатом узагальнення процесу пізнання природи, суспільства, мислення. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науково-філософський.</p>	

Основні напрями в філософії. Основні розділи філософського знання: онтологія, гносеологія, діалектика, методологія, антропологія, психологія, праксеологія.
Функції філософії в суспільстві.

Філософія Стародавнього Світу. Історичні передумови зародження філософської думки. Філософія Стародавнього Сходу: специфіка світобачення стародавніх індійців та світовідношення, що запропоновано китайською філософією. Особливості східного світобачення. Антична філософія, її основні школи. Основні періоди розвитку. Космоцентризм досократиків, пошуки першопочатку. Мілетська школа: Фалес, Анаксимандр, Анаксімен. Елеати. Діалектика Геракліта, початок метафізики у творчості Піфагора. Атомістика Демокріта. Етичний раціоналізм Сократа. Об'єктивний ідеалізм Платона: він стверджує, що існує особливий вид буття, який не сприймаємо відчуттями, проте він існує об'єктивно і становить світ ідей. Ідеї-ейдоси це особливі ідеальні сутності, трансцендентні й самодостатні. Проєкт ідеальної держави.

Метафізика Аристотеля: ідеї не існують поза світом речей, тобто вони не мають самостійного онтологічного статусу. Матерія і форма як складові предметів. Вчення про циклічний розвиток держави. Аристотель визначав людину як “політичну істоту”, тому що спосіб її буття, а також її сутність зумовлені суспільними факторами, а саме життям у державі.

Філософія Середньовіччя і Відродження. Ідейні витоки та основні принципи середньовічної філософії. Апологетика. Патристика і схоластика. Схоластика-абстрактні, умоглядні міркування які базуються на досвіді і поза практикою.

Схоластичний реалізм це визнання об'єктивного існування загального поза і до речей як і до самого пізнає суб'єкта. Номіналізм – це філософський напрямок який визнає що загальні поняття (універсалиї) є тільки найменування речей. Проблема співвідношення душі і тіла, віри і розуму. Фома (Тома) Аквінський – центральна фігура схоластичної філософії в західній Європі.

Антропоцентризм філософії Відродження: орієнтація на мистецтво, на свободу індивідуальних здібностей. Утверджується право людини на щастя в земному житті. Людина як істота творча у своїй значущості підноситься до рівня Бога. Природа постає як вічна, нестворювана і незнищенна, нескінченна в просторі, гармонійна і цілісна в усій багатоманітності своїх проявів. Микола Кузанський: неоплатонізм та пізнання світу. Геліоцентризм та вчення про «Душу світу» Джордано Бруно.

Філософія Нового часу. Наукоцентризм філософії Нового часу. Проблема наукового методу. Емпіризм і раціоналізм. Емпірична лінія у новочасній теорії пізнання виходить з твердження: немає нічого в розумі, чого перед тим не було б у відчуттях. Ф. Бекон у своєму творі «Новий Органон» стверджує, що джерелом знання є експеримент. Раціоналістичний напрям у теорії пізнання, вирішальну роль в утвердженні якого відіграв французький філософ Р. Декарт, спирається в розумінні джерел знання на протилежний підхід: у розумі є щось, чого немає й не може бути в чуттєвому досвіді – це знання загального та необхідного. Критерії істинності наукового знання. Декарт вводить у теорію пізнання принцип сумніву: лише те знання можна вважати істинним, яке було піддане сумніву і

	<p>втримало це випробовування. Але є беззаперечна істина: «Мислю, отже існую». Метод Р. Декарта: розкладення проблема на елементарні складові, отримання інтуїтивних відповідей. Обмеженість емпіризму та раціоналізму.</p> <p>Проблема субстанції в філософії Нового часу: Для Р. Декарта субстанція є необхідність, бо світ має бути простим. Але субстанція після створення мікроскопу «зникає». «Монади» Г. Лейбніца як часткова відповідь.</p> <p>Вчення про державу: «Левіафан» Т. Гоббса – війна всіх проти всіх, держава як гарант власності, обмеженні королівської влади.</p> <p>Просвітницькі ідеї в філософії XVIII століття: освічення монархів, перехід до ідей республіки. Механістичний матеріалізм.</p>	
	<u>Семінарські заняття:</u>	
	Філософія, коло її проблем та роль в суспільстві. Антична філософія.	2
	<u>Самостійна робота:</u>	
	Підготовка до аудиторних занять	2
	<u>Опрацювання навчального матеріалу.</u>	18
	<u>Підготовка до складання екзамену.</u>	6
	<u>УСЬОГО</u>	30
Розділ II	2. Класична та посткласична філософія	
	<u>Лекції (теми):</u>	
	Німецька класична філософія. Загальна характеристика епохи і необхідність розробки класичної німецької філософії. Теорія пізнання та етичні погляди І. Канта. Спроба побудувати метафізику, як науку. Априорні синтетичні судження. Антиномії. Агностицизм І. Канта: «річ-у-собі», обмеження питань, що вирішує метафізика. Антиномія	2

моралі (практичної свідомості) та доказ існування Бога.

Суб'єктивний ідеалізм та діалектика у філософії Й. Фіхте: перехід від заперечення протиріч до їх використання.

«Філософія тотожності» законів природи і мислення Ф. Шеллінга: створення антитетичного методу та його використання для пізнання природи.

Об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Діалектика та принципи історизму: розвиток світу, життя та держави, як відображення розвитку Світового Духу. Протиріччя між категоріями як джерело розвитку. Суперечність між методом та системою. Принцип зв'язку: усе пов'язане з усім. Принцип розвитку: все, що існує, неминуче має загинути, перейти в іншу форму буття, змінити свою якість.

Антропологічний матеріалізм та психологічний аналіз сутності релігії Л. Фейєрбаха.

Основні напрями світової філософії ХІХ століття.

Позитивізм, його еволюція та історичні форми: спроба спростити філософію для її утилітарного використання. Причини та форми історичної обмеженості такого підходу. Перша хвиля позитивізму: О. Конт, Г. Спенсер. Друга хвиля позитивізму: Е. Мах, Р. Авенаруїс.

Поворот від класичної до некласичної філософії. Ірраціоналізм філософії А. Шопенгауера: протиставлення логічних законів та «сліпої сили». Все, що відбувається є проявом світової волі, а не закону. Спроба С. К'єркегора створити нову теологічну, персоналістичну філософію, використання емоційних станів людини. Як категорій філософії. Ф. Ніцше: критика раціонального мислення, критика християнства, концепція «волі до влади», концепція над-людини. Афористична манера роздумів.

Найважливішими теоретичними джерелами марксизму з'явилися класична німецька філософія, англійська політична економія, утопічний соціалізм. Найважливіша особливість марксизму складається у визначенні умов шляхів і засобів перетворення світу, що стало можливим завдяки застосуванню матеріалістичної діалектики до аналізу історії, економіки, політики і тактики робітничого класу. На матеріальній основі виникають державноправові інститути, соціально-класові відносини, різні форми свідомості, ідеалістичні, суспільні відносини, духовне життя суспільства. діє загальна закономірність, котра відкрита К. Марксом: нові виробничі відносини ніколи не з'являються раніш, ніж у надрах старого суспільства дозріють матеріальні умови їхнього існування. Ідея революції та обмеженість марксизму.

Основні напрями світової філософії ХХ століття.

Філософія фрейдизму. Фрейдизм як філософський напрям виростає з психоаналізу. Особистість не складається лише з свідомого. Дослідження впливу несвідомого на всі сторони життєдіяльності. Лібіді та мортіді.

Екзистенціалізм: проблема "справжнього буття" та свободи людини. Релігійна філософія неотомізму.

Герменевтика. Сама назва цього філософського напрямку означає розуміння тексту, мистецтво його інтерпретації. Розуміння може здійснюватися лише в межах діалогу, що трактується, знову ж таки, як спілкування з текстом (а як текст постає все сутнє, вся інформація). В діалозі завжди беруть участь інтерпретатор, сам текст та Час.

Філософська антропологія. Філософи цього напрямку в своїй дослідженні рухаються не від суспільства до людини, а

<p>навпаки: на їх погляд всі філософські, суспільні та інші проблеми вирішуються через дослідження людини.</p> <p>Аналітична філософія – це філософія мови та значення понять. Її послідовники (Дж. Мур та Б. Рассел) виходять з того, що жива мова багатозначна та контекстуальна.</p> <p>Постмодернізм.</p>	
<p>Філософська думка в Україні. Особливості формування філософської думки в культурі Київської Русі. Філософські, етичні та соціально-політичні ідеї в поглядах Іларіона, Володимира Мономаха, Кирила Туровського та ін. Києво-Могилянська академія, її просвітницький вплив на філософську думку українського, російського та інших народів. «Філософія серця» Григорія Сковороди.</p> <p>Проблема людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські погляди Т. Шевченка. «Філософія серця» П. Юркевича та його ставлення до матеріалізму Л. Фейєрбаха і М. Чернишевського. «Філософія серця» та її вплив на формування філософських концепцій В. Соловйова, М. Бердяєва, С. Франка, П. Флоренського. Філософські погляди І. Франка, Лесі Українки, М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Грушевського та їх вплив на формування національної самосвідомості українського народу.</p>	
<p><u>Семінарські заняття:</u></p>	
<p>Німецька класична філософія. Філософські ідеї XIX-XX століть</p>	<p>2</p>
<p><u>Самостійна робота:</u></p>	
<p>Підготовка до аудиторних занять</p>	<p>2</p>
<p><u>Опрацювання навчального матеріалу.</u></p>	<p>15</p>
<p>Виконання та захист індивідуальних завдань</p>	<p>3</p>

	<u>Підготовка до складання екзамену.</u>	6
	<u>УСЬОГО</u>	30
Розділ III	3. Онтологія. Соціальна філософія.	2
	<u>Лекції (теми):</u>	
	Онтологія. Філософський зміст категорії буття. Еволюція бутті в уявленнях філософів. Основні форми буття, сучасне розуміння. Небуття. Матерія як субстанція буття. Вічність та багаторівнева структурність матерії. Рух і спокій: у філософії під рухом розуміють будь-які зміни або процеси, які відбуваються у світі. Основні форми руху матерії: фізичний, біологічний, соціальний. Відносність спокою, абсолютність руху. Простір і час як основні форми існування матерії. Розуміння простору та часу І. Ньютоном та А. Ейнштейном.	
	Теорія пізнання. Гносеологія як наука, що виявляє сутність пізнання, його типи, форми, засоби, розв'язує питання про пізнаваність світу, досліджує пізнавальні стани людини, аналізує зміст поняття істини і визначає її критерії. Сутність пізнання. Інформація та знання. Об'єкт пізнання – це те, що пізнається, а суб'єкт пізнання – це той, хто пізнає. Проблема істини. Чуттєве і раціональне, емпіричне та теоретичне пізнання. Наукові парадигми. Методи і форми наукового пізнання. Наукова теорія як форма знання. Наука, техніка і наукова та технічна раціональність.	
	Діалектика. Сфера пізнання як середовище виникнення методології. Методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності. Поняття закону та його види: динамічні та статистичні закони. Закони діалектики: єдність та боротьба протиріч, перехід кількості у якість, заперечення заперечення. Принципи, категорії діалектики та їх методологічне значення. Філософська	

<p>методологія та альтернативи діалектики: догматика, метафізика, діалектика (синергетика як некласична концепція), релятивізм.</p>	
<p>Свідомість: її походження і сутність. Тіло, душа, дух. Основні філософські концепції свідомості. Походження свідомості у людини: еволюція від відображення у неорганічному світі до накопичення інформації та до свідомості. Розвиток свідомості у дитини, її суспільно-історична природа. Структура свідомості. Свідомість і світ ідеального. Свідомість, самосвідомість, рефлексія.</p>	2
<p>Суспільство, його структура і закономірності розвитку. Специфіка соціального пізнання. Суспільна діяльність і суспільні відносини. Суспільне буття і суспільна свідомість, їх структура. Економічні основи суспільства. Об'єктивні і суб'єктивні чинники суспільного розвитку.</p>	
<p>Культура та цивілізація. Філософія культури. Багатомірність поняття культури. Історичні моделі культури та цивілізаційні типи: А. Тойнбі, О. Шпенглер. Традиційна та техногенна цивілізація. Розрив між цивілізацією та культурою. Проблема кризи культури: історія та сучасність. Неоварварство.</p>	
<p>Аксіологія. Поняття цінності. Цінності і норми. Поняття моралі, її структура. Соціальні функції моралі. Етика як наука: основні ідеї та концепції. Добро і зло. Гуманність. Справедливість. Моральна рівність людей. Проблема універсальності моралі. Універсальні моральні закони. Професійна (галузева) етика. Мораль і етикет.</p>	
<p>Футурологія. Становлення футурології у ХХ ст. Класифікація майбутнього. Наукові критерії прогнозування.</p>	

Основні методи прогнозування. Циклічність та розвиток історичного процесу, як основа футурології. Глобальні проблеми людства. Глобальні проблеми, що вже вирішені. Актуальній проблеми: соціальна нерівність, екологічна криза. Трансформація людини: трансгуманізм. Розвиток штучного інтелекту, постантропна цивілізація.	
<u>Семінарські заняття:</u>	
Онтологія	2
Теорія пізнання.	
Суспільство, його структура і закономірності розвитку. Культура і цивілізація	
Історичний прогрес і глобальні проблеми сучасності	
<u>Самостійна робота:</u>	3
Підготовка до аудиторних занять	
Опрацювання навчального матеріалу	12
Виконання та захист індивідуальних завдань	3
Підготовка та складання екзамену	6
<u>УСЬОГО</u>	30

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ НАПИСАННІ РЕФЕРАТУ ТА ТВОРЧОЇ РОБОТИ.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача. Метою самостійної роботи студента є набуття ним додаткових знань, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок. Так під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності у роботі з літературою. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, звертаються до відповідних довідників та словників. Звертаються до викладача на консультації для корекції свого освітнього процесу. Саме тому самостійна робота студента здійснює і виховний вплив на студентство, сприяючи формуванню і розвитку необхідних морально-вольових якостей майбутнього спеціаліста. Та головне, що самостійне засвоєння тем має сприяти формуванню в студенті потреби безперервного самостійного поповнення знань, творчо сприймати навчальний матеріал та критично осмислювати його. Не менш важливим є той факт, що під час самостійної роботи над новими темами студенти навчилися оперувати основними філософськими поняттями та категоріями при аналізі філософських проблем, оволоділи основними філософськими принципами.

У результаті самостійної роботи над темами студенти повинні знати та вміти:

- 1) на фундаментальному культурному рівні мати уяву про особливість основних європейських систем та основні принципи наукового пізнання;
- 2) на теоретичному рівні орієнтуватися у понятійно-категоріальному апараті філософської антропології, соціальної філософії, філософії історії та історії філософії, логіці, філософії культури та аксіології.
- 3) на практично-творчому рівні використовувати отриманні знання у своєму професійному та особистому житті відповідно до професійних та фахових компетенцій.

Написання реферату з філософії є однією з форм індивідуальної роботи студентів для підготовки до семінарських занять. Реферат має бути самостійною, завершеною роботою, що відображає його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до специфіки теоретичної праці. Компілятивність реферату не знімає з нього необхідності бути цілісною, завершеною за певною структурою працею, де автору необхідно показати вміння послідовно, логічно викладати зміст поставленої проблеми. Окрім цього, повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення останньої, її хоча б часткове узагальнення, розв'язання як науково значущої проблеми. У рефераті автор зобов'язаний продемонструвати власну філософську культуру, знання як класичної, так і сучасної літератури з досліджуваного питання. При виборі теми реферату доцільно враховувати такі моменти, що впливають на процес написання наукової роботи малої форми. По-перше, рівень особистої підготовленості, коло наукових інтересів і заохочень, схильність до наукового дослідження саме філософії. По-друге, важливість теми її актуальність і рівень складності. По-третє, певна допомога кафедри, яку вона може надати студентам при виборі теми і її розробці. Структура реферату з філософії є доволі традиційною: вступ, основна частина (3-5 питань), висновок, список літератури. У вступі з'ясовуються актуальність проблеми, її значущість, стан розробленості, необхідність проведення дослідження, сформулюються конкретні завдання й мета реферату. За обсягом вступ має орієнтовно 1-2 сторінки. В основній частині розкривається сама тема дослідження. Текст повинен точно відповідати плану.

При цьому автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми і можливе їх вирішення, а й показати різні підходи і запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставлених питань. Розкриття теми реферату може здійснюватися по-різному: чи в історичному плані (від минулого до сьогодення), чи в логічному плані (за головними, істотними, вузловими моментами), чи в актуальному у плані (від викликів нинішнього часу, через його призму сьогодення, до минулого і про

минуле). У висновках підбиваються підсумки роботи, подається узагальнення важливих положень, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі. Обсяг висновків не повинен перевищувати 1-2 сторінки. Завершує реферат список використаної літератури.

Готовий реферат здається на перевірку викладачу або на консультації, або студент готує на його основі виступ на одному з семінарських занять. При цьому сам виступ не полягає в зачитуванні усього реферату, читаючи лише найбільш головне та істотне, роблячи при цьому узагальнюючі висновки. Студент не повинен ні в якому разі механічно переписувати матеріал обраної теми, переписуючи чужий реферат чи сканований підручник.

Творча робота (есе) повинна розкривати проблему саме так, як її розуміє студент, відобразити його індивідуальне сприйняття цієї проблеми.

Творча робота (есе) може бути оформлена у вільному вигляді, навіть рукописом.

5. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ НА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.

1. Філософія як форма людського самовизначення в світі.
2. Відношення “людина–світ” як предметне поле філософії.
3. Філософування як спосіб мислення і особливий вид теоретизування.
4. Антична філософія як виток сучасної європейської цивілізації.
5. Філософія піфагореїзму.
6. Основні положення філософії Парменіда.
7. Філософський спосіб життя кініків та скептиків.
8. Соціальна утопія та концепція держави Платона.
9. Раціоналізм та його історичні типи.
10. Технократизм та його критика в сучасній філософії.
11. Технофобія в сучасній філософії.
12. Філософія глобальних проблем.
13. Філософський постмодернізм: філософські ідеї та їх оцінка.
14. Світова та українська філософія: аспекти взаємозв’язків.
15. Сутність світу і сутність людини.
16. Проблема сенсу життя в сучасній філософії.
17. Свобода і відповідальність особи як філософська проблема.
18. Проблема людського безсмертя.
19. Життєвий світ як культура.
20. Людина і природа в їх філософському вимірі.
21. Загальні особливості духовної атмосфери в епоху Відродження.
22. Проблема субстанції в сучасній науці і філософії.
23. Боротьба сенсуалізму та раціоналізму у філософії Нового часу.
24. Соціальний простір і час.
25. Проблема ідеального у філософії.
26. Екологічна свідомість у контексті науково–технічного прогресу.
27. Духовні виміри буття людини.
28. Філософська думка епохи Відродження.

29. Соціальна утопія Т. Мора.
30. Проблеми духовно-культурного відродження України.
31. Пізнання як творчість.
32. Діалектика і сучасне наукове пізнання.
33. Специфіка соціального пізнання.
34. Істина в контексті соціальної реальності.
35. Знання і світ мистецтва.
36. Віртуальна реальність як нове світобачення.
37. Суттєві риси інформаційного суспільства.
38. Філософія культури і парадигми філософського мислення.
39. Взаємозв'язок економічної, політичної і духовної сфер.
40. Структура суспільства та основні типи соціальних спільностей.
41. Проблема людини в філософських поглядах М. Гоголя.
42. Творчість Дж. Р. Р. Толкіна: філософсько-лінгвістична концепція.
43. Суб'єктивний ідеалізм Й. Фіхте.
44. Діалектика об'єктивного і суб'єктивного в суспільному розвитку.
45. Суб'єктивний фактор як творча сила історії.
46. Філософські проблеми взаємодії суспільства і природи.
47. Соціальний прогрес і свобода. Критерії прогресу.
48. Поняття цивілізації та цивілізаційного підходу до розвитку суспільства.
49. Загальнолюдське і національне: діалектика взаємозв'язку.
50. Єдність і різноманіття культур.
51. Погляди християнських апологетів.
52. Філософська творчість Аврелія Августина.
53. Реформаційна філософія Мартіна Лютера.
54. Культура і цивілізація.
55. Проблема сенсу історії.
56. Світоглядне значення філософії гуманізму.
57. Гуманістичний ідеал людяності і неминуща цінність людського життя.
58. Проблема та поняття сенсу життя. Покликання людини.

59. Феномен людської особистості та проблема її онтологічного статусу.
60. Філософське бачення проблеми норми та патології.
61. Неопозитивістські версії розвитку наукового знання.
62. Цінність буття і стратегія майбутнього.
63. Наука як об'єкт філософського дослідження.
64. Наукова революція і концепція зміни парадигм Т. Куна.
65. Філософська герменевтика Х.-Г. Гадамера.
66. Комп'ютерна залежність: факти та міфи.
67. Аксиологічні проблеми науки.
68. Сучасні концепції філософської методології науки.
69. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.
70. Інтернет на службі людства.
71. Наукова картина світу та її еволюція.
72. Сучасна наукова картина світу.
73. Діалектика об'єкта та суб'єкта пізнання як проблема сучасної гносеології.
74. Космологічні ідеї Коперника, Бруно, Кеплера та Галілея.
75. «Антропологічна криза» на межі ХІХ-ХХ століть та її історичні наслідки.
76. Постмодерн і майбутнє філософії.
77. Проблема співвідношення філософії і науки в сучасних філософських системах.
78. Позитивні та негативні наслідки глобалізації, як філософська проблема.
79. Штучний інтелект як фактор ризику для цивілізації.
80. Штучний інтелект як принципово новий індивідуальний суб'єкт.
81. Пошуки сенсу життя в філософській культурі людства.
82. Виклики сучасності – проблема «кіберпростору», трансформація соціального простору.
83. Погляд філософії на проблему боротьби добра та зла.
84. Зв'язок філософії та художньої літератури.
85. Зв'язок філософії та живопису.
86. Утопія як філософська проблема.

87. Антиутопія як філософська проблема.
88. Відсутність майбутнього у суспільства як філософська проблема.
89. Криза духовних цінностей через призму філософії.
90. Проблема переоцінки цінностей в житті людини і суспільства.
91. Філософські виміри «совісті».
92. Ідеал мудрості у києво-руській філософії.
93. Вчення українських просвітителів (XVIII - XIX ст.) про суспільство і державу.
94. Спадщина П. Юркевича у контексті української філософської традиції.
95. «Філософія мови» О.Потебні.
96. Філософія війни – основні форми війни, її сенс, досяжність вічного миру.
97. Філософія окремих якостей людини: хоробрості, відчайдушності, обережності, мудрості.
98. Проблема пошуку універсального методу пізнання в філософії.
99. Межі людського пізнання: можливості кожного індивіду, можливості суспільства, можливості науки як машини по створенню нових знань.
100. Трансформаційні зміни глобального світу: виклики та проблеми.
101. Сучасні концепції прогресу.
102. Основне питання філософії. Принципи класифікації філософських напрямків.
103. Що таке агностицизм. Які його історичні форми?

6. РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ.

Вивчення й аналіз літератури вимагає певної культури дослідника. Важливим елементом творчої роботи є цілеспрямоване вивчення наукової літератури. Сучасна література з філософії дуже різноманітна за типами, видами та жанрами видань. Кожен з них має своє призначення. Тому слід уважно та відповідально віднестись до організації роботи з науковою літературою. Вміння працювати з літературою – складний творчий процес. При роботі з літературними джерелами обов'язково слід робити виписки, анотації і конспекти, за допомогою яких виділяють найбільш цінну інформацію, стисло викладають зміст теми над якою працює студент. Вивчення літератури з обраної теми слід починати із загальних робіт, щоб отримати уявлення про основні питання, а пізніше вже вести пошук нового матеріалу.

Роботу з літературою рекомендовано проводити поетапно:

- 1) загальне ознайомлення з матеріалом в цілому за його змістом;
- 2) швидкий перегляд усього змісту;
- 3) вибіркоче читання будь-якої частини рекомендованої літератури;
- 4) виписка матеріалу, що належить до теми і є цікавим.

При вивченні літератури за обраною темою використовується не вся інформація, що міститься в ній, а лише та, яка має безпосереднє відношення до теми. Критерієм оцінки прочитаного є можливість його практичного використання в роботі. Частина отриманих даних не буде використовуватись у роботі, тому потрібен їх ретельний відбір та оцінка. На завершальному етапі роботи з літературою доцільно зробити порівняльний аналіз отриманої інформації. Це дозволить оцінити актуальність, новизну і перспективність інформації. За даними критичного аналізу слід зробити висновки, їх узагальнення дозволить методологічно правильно зрозуміти тему чи питання теми, намітити цілі й конкретні завдання на перспективу.

Самостійна робота над засвоєнням змісту лекцій з дисципліни «філософія» може виконуватися як у бібліотеці так і в домашніх умовах.

7. ТЕМИ ДЛЯ НАПИСАННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ (ФІЛОСОФСЬКОГО ЕСЕ)

1. Чи потрібні нам сьогодні ідеї Б. Паскаля?
2. Як заняття філософією сприяють кращому розумінню власного життя?
3. Геній та злочинство – чи співвідносні вони?
4. Чи залежить щастя людини від її світоглядних позицій?
5. Яка вона «філософія повсякденного життя»?
6. Перші університети в історії людства: Піфагорійська школа, Платонівська академія, Лікей Аристотеля, Сад Епікура.
7. Чи є доброта критерієм людяності?
8. Навіщо людині дароване життя?
9. Освіченим людям жити легше чи складніше?
10. Уся правда ставлення людини до прогресу.
11. Розум як знаряддя та інструмент змін.
12. Чи існує проблема боротьби «свободи» та «відповідальності» в науковій діяльності?
13. Сутність людського егоїзму.
14. Чому М. Гоголя називають філософом-містиком?
15. Проблема збереження себе у цивілізаційному потоці.
16. Чи усі люди є творчими особистостями?
17. Роль та значення «філософії техніки» в сучасній культурі.
18. Що таке «вільнодумство» і чи варто з ним боротися?
19. Аналіз проблеми самогубства з точки зору філософського екзистенціалізму А. Камю.
20. Як я розумію проблему щастя?
21. Що таке свобода і як нею розпорядитися?
22. Чому життя це не «гра»?
23. У чому відмінність філософії від риторики?
24. Свідомість людини та штучний інтелект: друзі чи вороги?
25. Навіщо людині жити?

26. Молодість щаслива тим, що в неї є майбутнє?
27. Містичні традиції у пізнанні.
28. У чому таємниця «часу»?
29. Природа та сутність феномену війни.
30. Чи може змінюватися сенс життя у продовж життя?
31. З. Фрейд проти Господа Бога.
32. Чи завжди критичне мислення це добре?
33. Людина контролює технології, чи технології контролюють нас?
34. Чому філософія починається з сумніву?
35. Істина та цінність в сучасній науці.
36. Здоровий образ життя - чи можливий він в сучасних умовах?
37. Яким є філософський портрет проблеми свободи?
38. Коли саме і де шукати сенс власного життя?
39. Яким має бути справжній філософ?
40. Життя в «ідеальній державі Платона»: переваги та недоліки.
41. Чи допомагає нам філософія Епікура здолати страх перед смертю?
42. Чи погоджуєтесь ви з Ж.П. Сартром, що людина сама собі встановлює цінності?
43. Чи можна думати про людину без її зв'язку з суспільством?
44. Що важливіше: розум чи почуття?
45. Як розуміти справедливість у ХХІ столітті?
46. Що досліджує такий напрям, як «філософія мови»?
47. У чому сенс боротьби «добра» та «зла» в філософії та релігії?
48. Чи можна довести існування Бога?
49. Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю, дай мені зробити – і я зрозумію.
50. Чому «любов» важливіша за «віру» та «надію» для Августина Блаженного?
51. Чи завжди творча людина – це талановита людина?
52. «Сильні» та «слабкі» сторони вчення Р. Декарта.

53. Історичні та духовні передумови появи екзистенційної філософії.
54. Масова та елітарна культура: що переможе?
55. Що обирає сучасна людина: етику стоїків чи епікурейців?
56. Хто така «постлюдина»?
57. Чи завжди самотність це трагічно для людського «Я»?
58. Простір та час – це об'єктивні сутності чи схеми в середині нас?
59. Чому людина має схильність до зла?
60. Інтернет – це зона свободи чи зона контролю?

8. Варіанти індивідуальних завдань

Варіант №1

1. Дайте визначення поняттю «світогляд».
2. Що означає теоцентризм середньовічної філософії?
3. Укажіть основні періоди розвитку української філософії.
4. Що, по Фрейду, означає «Я», «Зверх-Я», «Воно»?
5. Що таке семантика?
6. Який зв'язок мови і мислення?
7. В чому суть свідомості як властивості матерії?
8. Яка відмінність між якістю та властивістю?
9. Надайте загальну характеристику філософським ідеям Сенеки.
10. В чому полягає суперечливість історичного прогресу?

Варіант №2

1. Які духовні компоненти містить в собі світогляд?
2. Укажіть основні періоди розвитку античної філософії.
3. Що таке монізм? Назвіть представників.
4. В чому вбачав Л. Фейербах «земне» походження релігії?
5. Визначте основну задачу філософської герменевтики.
6. В чому філософський зміст категорії буття?
7. Що таке міра речей?
8. В чому специфіка суспільних законів на відміну від природних?
9. Чим відрізняється історія філософії від філософії історії?
10. Яка роль наукового передбачення в історичному розвитку суспільства?

Варіант №3

1. В чому специфіка філософії як форми людського знання?
2. Що означає «світ ідей» в філософії Платона та як він співвідноситься зі світом речей?

3. Укажіть основні періоди становлення та розвитку філософії Середньовіччя.
4. Що означає термін І. Канта «річ у собі»?
5. Назвіть основні напрями світової філософії ХХ століття.
6. Охарактеризуйте основні форми руху матерії. Укажіть їх субординацію.
7. Визначте категорію практики.
8. Укажіть основну проблематику гносеології.
9. В чому суть концепції множинності цивілізацій?
10. Що таке соціальне прогнозування?

Варіант №4

1. Що є спільного та відмінного між філософським та науковим знанням?
2. В чому суть морального вчення Сократа?
3. Укажіть основні риси філософії Відродження.
4. Які загальні риси і основна проблематика німецької класичної філософії?
5. Г. Сковорода про «споріднену» працю.
6. Визначте категорії простору і часу. Укажіть їх взаємозв'язок.
7. В чому суть закону єдності і боротьби протилежностей?
8. Що таке суспільно-економічна формація?
9. Визначте категорію суспільної свідомості.
10. В чому суть теорії «локальних культур»? Назвіть представників.

Варіант №5

1. В чому специфіка філософії як форми світогляду? Чим вона відрізняється від інших типів світогляду?
2. Назвіть представників матеріалістичного напрямку в античній філософії.
3. Укажіть ідейні джерела середньовічної філософії.
4. В чому суть концепції «суспільного договору»?
5. Визначте основну проблематику філософської думки доби Київської Русі?
6. Що таке спокій як філософська категорія? Який його зв'язок з рухом?
7. Яка роль мови в розвитку людини і суспільства?

8. Що означає принцип об'єктивності в гносеології?
9. Визначте методи аналізу і синтезу.
10. Що таке філософський нігілізм в творчому спадку А. Камю?

Варіант №6

1. Які історичні типи світогляду ви знаєте? Дайте порівняльну характеристику.
2. Визначте реалізм і номіналізм як два напрями в середньовічній філософії.
3. Що означає наукоцентризм філософії Нового часу?
4. Під впливом яких духовних чинників розвивалась філософія доби Київської Русі?
5. Укажіть теоретичні джерела філософії марксизму.
6. Визначте категорії причини та наслідку. Охарактеризуйте їх взаємозв'язок.
7. Що означає принцип детермінізму?
8. Яка роль природного середовища в житті людини?
9. Визначте категорію суспільного буття.
10. Укажіть об'єктивні фактори суспільного розвитку.

Варіант №7

1. Чому філософія позитивізму має багато критиків та опонентів.
2. Що означає космоцентризм античної філософії?
3. Укажіть основні принципи Середньовічної філософії.
4. В чому полягає гуманістичний зміст релігійної критики Л. Фейєрбаха?
5. Які рівні відображення в живій матерії ви знаєте?
6. Визначте поняття протилежності і суперечності.
7. Укажіть основні принципи сучасної теорії пізнання.
8. Що таке істина?
9. В чому суть проблеми об'єктивності соціального пізнання?
10. Визначте поняття цінності?

Варіант №8

1. Назвіть рівні формування світогляду.
2. В чому проявляється наївність античного матеріалізму?
3. Що таке патристика?
4. Які основні ідеї притаманні філософії Просвітництва?
5. Визначте основну проблематику філософії екзистенціалізму.
6. Визначте категорію матерії. В чому її відмінність від категорії буття?
7. Укажіть загальні характерні риси процесу розвитку.
8. Що означає абстрактний образ речей?
9. Який взаємозв'язок суспільної психології і суспільної ідеології?
10. В чому суть науково-технічної революції?

Варіант №9

1. Яке світоглядне питання часто називають основним питанням філософії?
2. В чому філософський зміст фрази Геракліта: «Все тече, все змінюється»?
3. Охарактеризуйте співвідношення душі і тіла з точки зору середньовічної філософії. Який релігійно-ціннісний зміст цього співвідношення?
4. В чому суть коперніканського перевороту в науковій картині світу?
5. Що означає філософський плюралізм? Назвіть представників.
6. Які ви знаєте основні форми буття?
7. Що означає повторюваність в діалектичному процесі розвитку?
8. Що таке схоластика?
9. Назвіть головні проблеми філософії екзистенціалізму.
10. Назвіть представників теорії культурного релятивізму.

Варіант №10

1. Визначте поняття матеріалізму та ідеалізму.
2. Що означає антропоцентризм філософії Відродження?
3. Назвіть представників філософії Просвітництва.
4. В чому особливості філософської системи Г. Гегеля?

5. Проблема життя та смерті в філософії.
6. Назвіть основні закони діалектики.
7. Як треба розуміти свободу людини?
8. Що таке агностицизм як філософська позиція? На яких об'єктивних і суб'єктивних підставах породжується агностицизм?
9. Наведіть основні концепції походження культури.
10. Назвіть суспільно-економічні формації, які мали місце в історії людства.

Варіант №11

1. Визначте суспільно-історичні передумови виникнення філософії.
2. Назвіть представників ідеалізму в античній філософії.
3. Що означають «природжені ідеї» в філософії Нового часу? До якого напрямку належить філософія, яка основана на вченні про ці ідеї?
4. В чому виявляється дуалістичний характер філософії І. Канта?
5. Що таке семіотика?
6. Визначте поняття «елемент», «структура», «система».
7. Назвіть природні фактори, що обумовили появу людини.
8. Який зміст принципу відображення в гносеології?
9. Визначте, що таке спілкування. Чому людині важко без спілкування?
10. Які основні види цінностей в суспільстві ви знаєте?

Варіант №12

1. В чому відмінність між об'єктивним та суб'єктивним ідеалізмом?
2. В чому суть вчення Аристотеля про матерію та форму?
3. Які природознавчі досягнення здобуті в епоху Відродження?
4. Які «природні права» людини розглядались в просвітницькій філософії XVIII століття?
5. Що означає «категоричний імператив» в філософії І. Канта?
6. Для якого філософського напрямку характерна фраза: «Світ – це сукупність фактів»:

- позитивізму
- екзистенціалізму
- неотомізму
- фрейдизму?

7. Визначте категорію руху. Який взаємозв'язок руху і матерії?
8. В чому відмінність причинно-наслідкового зв'язку від функціонального?
9. Визначте спосіб матеріального виробництва. Укажіть його структуру.
10. Назвіть глобальні проблеми сучасної цивілізації.

Варіант №13

1. Назвіть основні форми ціннісного відношення людини до світу.
2. Укажіть загальні особливості філософії Античного світу.
3. Які філософсько-гносеологічні позиції в філософії Нового часу ґрунтуються на тезах:
 - «Нема нічого в розумі, чого не було б в почуттях»;
 - «Нема нічого в розумі, чого не було б в почуттях, крім самого розуму»?
4. Поясніть, як Гегель розглядає історичний процес розвитку суспільства?
5. До якого історичного типу матеріалізму належить філософія марксизму?
6. Що таке ідеальне? В чому корінна відмінність ідеального від матеріального?
7. Який зв'язок біологічного і соціального в людині?
8. Розкрийте структурний зміст практичної діяльності.
9. Визначте поняття суспільної ідеології.
10. Що таке технократизм?

Варіант №14

1. Що є загального та відмінного між ідеалізмом та релігією?
2. Поясніть, чому епоха Відродження має таку назву.
3. Визначте філософію емпіризму. Назвіть представників.
4. Що означає «екзистенція» в філософії С. К'єркегора?

5. В чому суть вчення про «три світи» в філософії Г. Сковороди?
6. В чому філософський зміст категорії небуття? Який її зв'язок з категорією буття?
7. Що таке причинна підстава?
8. Визначте форми чуттєвого рівня пізнання.
9. В чому суб'єктивний і об'єктивний зміст цінностей?
10. Дайте визначення культури.

Варіант №15

1. Визначте основні розділи філософського знання.
2. В чому відмінність тлумачення буття у Парменіда і Геракліта?
3. Чому матеріалізм Нового часу називають механістичним?
4. В чому полягає особливість гносеології І. Канта?
5. Яке значення для української культури мала діяльність Києво-Могилянської академії? Коли вона була заснована?
6. Визначте поняття закону і закономірності. Укажіть основні види законів.
7. В чому суть свідомості як вищої форми відображення дійсності?
8. Що таке індетермінізм?
9. Укажіть основні сфери суспільних відносин.
10. Навіщо людині цікавитися філософією?

Варіант №16

1. Які соціально-політичні, культурні та психологічні передумови сприяли появі філософії?
2. Укажіть античних родоначальників матеріалізму та ідеалізму.
3. В чому полягає історична своєрідність філософії Нового часу?
4. Який смисловий зміст «пограничної ситуації» в філософії екзистенціалізму?
5. В чому закономірність взаємозв'язку кількості і якості?
6. Які ви знаєте наукові гіпотези про походження життя на Землі?
7. Що означає абсолютна істина? Який її взаємозв'язок з відносною істиною?

8. Що таке проблема як форма наукового пізнання?
9. Укажіть рівні суспільної свідомості.
10. Що розуміється під видатною особою? Яка її роль в історичному процесі?

Варіант № 17

1. Визначте поняття:
 - онтологія
 - гносеологія
 - антропологія
 - аксіологія
2. Який зміст платонівського вчення про «пригадування душі»?
3. В чому полягає дуалізм філософії Р. Декарта?
4. Що означає «споріднена праця» в філософії Г. Сковороди? В чому вбачається ціннісний сенс такого труда?
5. Які рівні системної організації матерії ви знаєте?
6. Визначте категорії дійсності і можливості. Який між ними взаємозв'язок?
7. Які суспільні фактори обумовили появу і розвиток людини?
8. В чому суть методу моделювання?
9. Що таке суспільне виробництво? Назвіть основні сфери суспільного виробництва.
10. Які методи наукового передбачення ви знаєте?

Варіант №18

1. Які різновиди матеріалізму та ідеалізму ви знаєте?
2. Визначте філософію раціоналізму. Назвіть представників.
3. Чому XVIII століття назване епохою Просвітництва? Назвіть відомих представників філософії Просвітництва.
4. Назвіть представників ірраціоналістичного напрямку в філософії XIX століття.
5. В чому соціально-історичні і духовні корені філософії екзистенціалізму?
6. Визначте категорію розвитку. В чому її відмінність від категорії руху?

7. Що означає принцип пізнаванності в сучасній гносеології?
8. Укажіть методи емпіричного рівня наукового пізнання.
9. Визначте структуру суспільної свідомості.
10. В чому суть семіотичного визначення культури?

Варіант №19

1. Укажіть основні функції філософії.
2. Якщо всюдисущий Бог є символом абсолютного Добра, то що є джерелом Зла з точки зору середньовічної філософії?
3. Визначте методи наукового пізнання, які розробляли Ф. Бекон та Р. Декарт в філософії Нового часу.
4. В якому співвідношенні, з точки зору екзистенціалізму, перебуває «справжнє» і «несправжнє» буття?
5. Що таке постмодернізм?
6. В чому полягає абсолютність руху і відносність спокою?
7. В чому суть діалектичної категорії заперечення?
8. Що таке методологія? Яка її роль в науковому пізнанні?
9. Визначте структуру суспільного буття.
10. Що таке агностицизм?

Варіант №20

1. Які ви знаєте філософські школи в стародавніх Індії та Китаї? Визначте їх основну проблематику.
2. Назвіть видатних мислителів епохи Відродження.
3. В чому суть дедуктивного методу Р. Декарта?
4. В чому полягає песимістичний зміст філософії А. Шопенгауера і Ф. Ніцше?
5. Яка головна мета філософії неотоїзму?
6. Що означає відображення як загальна властивість матерії?
7. Чим обумовлюється реальна свобода людини?
8. Який взаємозв'язок абсолютної і відносної істини?

9. Проблема людини та світу в філософських ідеях епохи Відродження.

10. Що таке демографічний детермінізм? В чому суть мальтузіанства?

Варіант №21

1. Укажіть структурні компоненти та рівні світогляду.

2. В чому полягає основна мета середньовічної схоластики?

3. Визначте філософію сенсуалізму. Назвіть представників.

4. В чому ірраціоналістичний зміст філософії З. Фрейда?

5. Укажіть ідейні і теоретичні джерела філософії неотомізму.

6. Визначте основні принципи діалектики.

7. Що означає категорія необхідності? Який її зв'язок з категорією випадковості?

8. В чому особливості емпіричного рівня наукового пізнання?

9. Визначте поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість».

10. Що таке соціальна революція? Як вона співвідноситься з історичною еволюцією?

Варіант №22

1. В чому суть об'єктивного та суб'єктивного ідеалізму? Назвіть представників.

2. Які цінності покладені в основу ідеалу людини епохи Відродження?

3. Укажіть основні напрями та їх представників в філософії Нового часу.

4. Чому І. Канта називають агностиком?

5. В чому суть філософії слов'янофільства і західництва?

6. Як співвідносяться в філософії Г.С. Сковороди проблема «сродної праці» та «щастя»?

7. Укажіть особливості раціонального рівня пізнання.

8. Що таке науковий факт?

9. Визначте головні проблеми сучасної взаємодії людини і природи.

10. Яке місце і роль філософії в житті людини та суспільства?

Варіант №23

1. Що таке антропоморфізм і соціоморфізм?
2. Назвіть представників класичного періоду розвитку античної філософії.
3. В чому суть індуктивного методу Ф. Бекона?
4. Що означає в герменевтиці метод психологічної реконструкції культури?
5. Проблема співвідношення культури та цивілізації.
6. Визначте категорії змісту і форми. Який між ними взаємозв'язок?
7. В чому ви вбачаєте сенс людського життя?
8. Визначте форми раціонального рівня пізнання.
9. В чому суть аксіологічного визначення культури?
10. Якими факторами історичного розвитку обумовлені глобальні проблеми сучасності?

Варіант №24

1. Визначте, що таке пантеїзм як філософська позиція?
2. В чому суть проблеми співвідношення віри і розуму в середньовічній філософії? Хто найбільш послідовно з теологічної точки зору обґрунтував цю проблему в Середньовіччі?
3. Що таке дуалізм? Назвіть представників.
4. До якого філософського напрямку відносяться С. К'єркегор, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше?
5. В чому суть трансцендентального ідеалізму І. Канта?
6. Якщо є небуття, то як пояснити вічність і безкінечність буття?
7. Що таке поступальність і сходження в процесі розвитку?
8. Визначте роль практики в пізнанні.
9. Який взаємозв'язок суспільних відносин і спілкування?
10. Укажіть негативні наслідки сучасного науково-технічного прогресу.

Варіант №25

1. Визначте філософську позицію:

- раціоналізму
- емпіризму
- сенсуалізму.

2. Що символізує гераклітовий «вогонь» як першооснова світу?
3. Кому із філософів Нового часу належить афоризм: «Знання – сила»? Як він співвідноситься з головним завданням філософії цього часу?
4. В чому виявляється революційна направленість філософії марксизму?
5. Визначте категорії одиничного і загального.
6. Що означає раціональний рівень свідомості?
7. Визначте рівні наукового пізнання та їх взаємозв'язок.
8. В чому відмінність між науковим і буденним пізнанням?
9. Визначте основні форми суспільної свідомості?
10. Які альтернативи розвитку суспільства можливі в прогнозуванні майбутнього?

Варіант №26

1. Розкрийте зміст світоглядної функції філософії.
2. Визначте основну проблематику філософії Конфуція і конфуціанства?
3. Укажіть ідейні джерела філософії Відродження.
4. Які культурно-історичні і наукові обставини обумовили появу філософії позитивізму?
5. Проблема «свободи» в творчому спадку екзистенційних мислителів.
6. Який взаємозв'язок абстрактного мислення і творчості людини?
7. «Філософія серця», як ключове поняття вчення П. Юркевича.
8. Яку роль в науковому пізнанні відіграє метод експерименту?
9. Укажіть основні підходи до визначення культури.
10. Визначте поняття прогресу і регресу в історичному розвитку?

Варіант №27

1. У чому проявив себе вплив філософії Стародавньої Греції та Риму на подальший розвиток європейської філософії?
2. На яких засадах повинно бути засноване «ідеальне» суспільство з точки зору філософії Просвітництва?
3. В чому відмінність розуміння волі у А. Шопенгауера і Ф. Ніцше?
4. Що, за З. Фрейдом, виступає причиною людських неврозів?
5. Розкрийте зміст фрази: «Свобода – пізнана необхідність».
6. Назвіть об'єктивні і суб'єктивні причини хибного (помилкового) знання.
7. Розкрийте зміст поняття антропосоціогенезу.
8. Що таке соціальна реформа? Чим вона відрізняється від соціальної революції?
9. Що включає в себе суб'єктивний фактор розвитку суспільства?
10. Яка роль спадкоємності і новаторства в розвитку культури?

Варіант №28

1. Що таке дуалізм як філософська позиція? Назвіть представників.
2. Що означають три шляхи пізнання в науці, на які вказує Ф. Бекон:
 - «шлях павука»,
 - «шлях мурашки»,
 - «шлях бджоли»?
3. Укажіть релігійно-етичний зміст філософії Г.С. Сковороди.
4. В чому суть філософії позитивізму?
5. Які психологічні компоненти містить в собі свідомість?
6. В чому гносеологічний зміст принципу творчої активності суб'єкта?
7. Що означає конкретність істини?
8. Визначте поняття «творчість».
9. Чому Платона прийнято вважати об'єктивним ідеалістом?
10. В чому суть сучасної екологічної кризи?

Варіант №29

1. Порівняйте між собою науковий та міфологічний світогляди.
2. Кому належить формула людської поведінки (категоричний імператив): «Вчиняй так, аби правило твоєї поведінки могло стати правилом поведінки для всіх».
Розкрийте етичний зміст цієї вимоги.
3. Що означає «справжнє буття» в екзистенціалізмі?
4. Яку роль в науковому пізнанні повинні відігравати неопозитивістські принципи редукції і верифікації? В чому їх суть?
5. Що виступає внутрішньою причиною розвитку?
6. Яку роль в житті людини та суспільства відіграє релігія?
7. Що означає абсолютність і відносність практики як критерію істинності знань?
8. Які ви знаєте форми наукового знання?
9. Виклики сучасності (війна, пандемія, економічна та екологічна кризи) з точки зору філософії.
10. Що таке фаталізм і волюнтаризм?

Варіант №30

1. Які історичні епохи відображає та чи інша указана світоглядна риса філософії:
 - антропоцентризм;
 - теоцентризм;
 - наукоцентризм;
 - космоцентризм?
2. Що, згідно Р. Декарту, являється критерієм істини? Який вихідний принцип кладе Р. Декарт в основу наукового пізнання?
3. Що означає «воля до влади» в філософії Ф. Ніцше?
4. Що означає психоаналіз як метод? Хто являється його засновником?

5. Якщо споконвіку людина прагне до свободи, то чому має місце «втеча від свободи» (Е. Фромм)?
6. Що означає об'єктивність істини?
7. Укажіть методи теоретичного рівня наукового пізнання.
8. В чому відмінність між науковою гіпотезою і науковою теорією?
9. В чому полягають головні ідеї вчення Платона?
10. Предмета та завдання соціальної філософії.

Варіант №31

1. Сучасна українська філософія.
2. Творчий характер наукового пізнання. Роль інтуїції в пізнанні.
3. Хто з філософів виділив три структурних елемента особистості – “Воно”, “Я” і “Над-Я”?
4. Чи можливе існування свідомості без мови та чому?
5. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання.
6. Політична доктрина Ніколо Макіавеллі.
7. Філософський зміст принципу монотеїзму.
8. Що таке «наукова раціональність»?
9. Суспільний характер людського буття.
10. Що таке космізм?

Варіант №32

1. Що таке «світосприйняття»?
2. Філософія науки ХХ ст.: неопозитивізм, постпозитивізм.
3. Чому у міфології є уявлення про кровно-родинні зв'язки природних сил та явищ?
4. Що таке «методологічний анархізм»?
5. Порівняйте діалектичне та метафізичне розуміння розвитку.
6. Чим «закон» з природничо-наукового знання відрізняється від юридичного «закону»?

7. Що таке «теоценричність» філософії Середньовіччя?
8. Чи є війна необхідним елементом розвитку людства?
9. Екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.
10. Що таке техногайянізм?

Варіант №33

1. Чи є «світогляд» виключно професійною рисою свідомості?
2. Сутність етичного раціоналізму Сократа.
3. Що таке «прикордонна ситуація» у екзистенціалізмі?
4. Ідея феноменології в працях Е. Гусерля.
5. Чи існує у світі абсолютний спокій?
6. Що таке «тотальна війна»?
7. Чи є маскарад, весело свято необхідним елементом розвитку людства та чому?
8. Основні недоліки радянської філософії 1930-50 рр.?
9. Погляди Р. Декарта на тварин?
10. Що таке гедонізм?

Варіант №34

1. Міфологічне мислення оперує образами чи поняттями?
2. Філософський метод, який традиційно протиставляють діалектиці.
3. Що таке техніка з точки зору філософії?
4. Історична зумовленість суб'єкту та об'єкту пізнання.
5. Категорії діалектики «необхідне» та «випадкове».
6. Чи потребують міфи доказів, або сприймаються як реальність без перевірки?
7. Що таке «натурфілософія»?
8. Що таке «технічна раціональність»?
9. Суспільний прогрес та його критерії.
10. Що таке постгуманізм?

Варіант №35

1. Основні форми руху.
2. Філософія екзистенціалізму, основні поняття: свобода, сутність, існування.
3. Гуманітарні засади філософії.
4. Чи можливо звести користь (утилітарні характеристики об'єкту) до краси, чому можливо чи не можливо?
5. Чи досяжний вічний мір, якщо так, то чому?
6. Суспільно-історична сутність свідомості.
7. Що є методологічною основою агностицизму?
8. Філософські засновки футурології.
9. Чи можлива свідомість без тіла з точки зору матеріалістів?
10. В чому полягає принцип індетермінізму?

Варіант №36

1. Розкрийте парні категорії діалектики: одиничне і загальне.
2. Матеріалістична філософія Ж. О. де Ламетрі.
3. Що таке «екзегеза» у середньовічній філософії?
4. Соціокультурна зумовленість філософії.
5. В чому полягає принцип механістичного детермінізму?
6. Які обмеження для тиранії пропонує конфуціанство?
7. Чи можливо звести суспільство до суми індивідів та чому?
8. Чи можливе безсмертя для людини?
9. Практика як основа, мета та критерій істинності пізнання.
10. Трансгуманізм – та його основні ідеї.

Варіант №37

1. Розкрийте парні категорії діалектики: сутність і явище.
2. Філософські погляди доби Просвітництва.

3. Хто з українських мислителів ХХ ст. підняв питання про моральну відповідальність вченого за наслідки своєї наукової діяльності в контексті збереження біосфери землі?
4. Передумови виникнення неоплатонізму?
5. У чому філософський зміст релігійної революції буддизму?
6. Сутність суспільної свідомості.
7. Відмінність між паралогізмом та антиномією?
8. Опишіть ідолів пізнання за Ф. Беконом.
9. Проблема сенсу життя і смерті в духовному досвіді людства.
10. Основні ідеї філософа Ніка Бострома.

Варіант №38

1. Передумови об'єднання філософії та релігійної думки у Середньовіччі.
2. Загальна характеристика філософської думки доби Відродження.
3. Філософія радянської доби.
4. Концепція природної рівності К. Гельвеція.
5. Що виступає внутрішньою причиною відсутності розвитку, застою?
6. Концептуалізм як течія схоластичної думки.
7. Що таке науково-технічна революція?
8. Що таке «сансара»?
9. Цінності, їх класифікація і роль в житті людини
10. Емпіричний метод пізнання : його особливості і форми.

Варіант №39

1. Яку рису прогресу відображає міф про Ікара?
2. Основні ідеї апологетики.
3. Кого вважають засновником герменевтичного методу?
4. Духовне виробництво та його основні види.
5. Що таке «антагоністичні протиріччя»?
6. Чи можливе зараз у суспільстві замінити релігію на забобони та магію?

7. Суспільство як предмет філософії.
8. Чи можлива наукова теорія без формування нових понять, та чому?
9. Що таке соціал-дарвінізм, та чому він є регресивною теорією?
10. Що таке «апейрон»?

Варіант №40

1. У чому причина антропоморфної сутності міфологічного світогляду?
2. Чи можливо звести красу (естетичні характеристики об'єкту) до користі, чому можливо чи не можливо?
3. Філософія Ф. Ніцше та її вплив на філософію ХХ століття.
4. Які вам відомі критерії науковості у прогнозуванні майбутнього?
5. Чи можливий нескінчений сталий розвиток? Чому можливий чи не можливий?
6. Чи можливо зараз у суспільстві замінити релігію на міфологію?
7. Що таке «філософія війни»?
8. Які ви знаєте критерії розвитку наукового знання?
9. Що таке «еон» у давньогрецькій філософії?
10. Як пов'язані діалектичні категорії «необхідність» та «випадковість»?

Варіант №41

1. Теорія пізнання Дж. Лока.
2. Елліністична філософія: скептицизм.
3. У чому суть апріорних форм чуттєвості І. Канта?
4. Неотомізм П.Тейяра де Шардена.
5. Що таке «неантагоністичні протиріччя»?
6. Чи можливо зараз у суспільстві замінити релігію на наукове знання?
7. Екзистенційні мотиви в творчості П. Юркевича.
8. Діалектика абсолютної та відносної істини.
9. Відмінності та взаємозв'язок індивідуальної та суспільної свідомості.
10. Чи цілком залежить історія від ролі особистості та чому?

Варіант №42

1. Простір і час як форма існування матерії.
2. Становлення концепції постіндустріалізму та ідея інформаційного суспільства (Д. Белл, Р. Арон, М. Кастельс).
3. Що таке «суспільство спектаклю»?
4. Суб'єкт-об'єктні зв'язки в процесі пізнання.
5. Відображення як виток свідомості.
6. Суть тези «рівність без зрівняння».
7. Засадничі ідеї та принципи «філософії життя».
8. Філософські погляди І. Франка.
9. Природне і суспільне в людині.
10. Що таке щастя?

Варіант №43

1. Чи можлива постановка сучасного експерименту у міфологічному світогляді та чому?
2. Елліністична філософія: кінізм.
3. Що таке «суспільство споживання»?
4. Чому з економічних теорій К. Маркса впливає необхідність соціальної революції?
5. Суспільство як цілісна система.
6. Проєкт «Великого відновлення наук» Ф. Бекона.
7. Як розуміли елєати єдність світу?
8. У чому сутність виразу «матерія зникла!» на початку ХХ ст?
9. А. Камю: проблема сенсу життя, поняття абсурду, позиція «героїчного песимізму».
10. «Філософія серця» П. Юркевича.

Варіант №44

1. Історичні типи світогляду.

2. Елліністична філософія: стоїцизм.
3. Що таке «постправа»?
4. Поняття культури. Культура як міра розвитку людини.
5. Просвітницькі ідеї Дж. Лока: проблема віротерпимості.
6. Чи можливо вважати людство єдиним біологічним видом та чому?
7. Натурфілософія епохи Відродження (М. Кузанський, Дж. Бруно, М. Коперник).
8. Позначте термін, який відповідає визначенню: «світоглядна концепція, за якою все існуюче складається з кількох або багатьох, насамперед духовних, сутностей, які не зводяться до єдиного начала».
9. Ноосферна концепція В.Вернадського.
10. Екзистенціалізм Ж.П. Сартра.

Варіант №45

1. Логіка історії та історичний процес.
2. Елліністична філософія: епікуреїзм.
3. Що таке «симулякр» у філософії постмодерну?
4. Концепція «духу законів» Ш. Л. Монтеск'є.
5. Філософське розуміння культури.
6. Чи можливо вважати довгу старість ознакою людини та чому?
7. Основними проявами духовної діяльності людини є:
А) Перетворення природи; Б) Знання; В) Мислення; Г) Дія з об'єктами.
8. Що таке агностицизм?
9. Соціально-політичні погляди К. Ясперса.
10. Що таке провіденціалізм?

Варіант №46

1. Сутність механістичного матеріалізму?
2. Філософські ідеї постмодернізму.
3. Філософський сенс деїзму?

4. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі та Д. Юма.
6. Чи можливо вважати боротьбу за владу – ознакою людини?
7. Яка роль краси як критерія істинності знань?
8. Релігійно-філософське вчення буддизму.
9. Структура психіки за К. Юнгом.
10. Що таке пробабілізм?

Варіант №47

1. «Другий» позитивізм (Е. Мах, Р. Авенаріус): основні ідеї та причини впливу серед природознавців.
2. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі.
3. «Науковчення» Й. Г. Фіхте.
4. Чи можливо вважати довге дитинство ознакою людини та чому?
5. Теорія та метод пізнання Р. Декарта.
6. Яку роль в житті суспільства відіграє боротьба за владу?
7. Які є критерії істинності знань?
8. Неофрейдизм.
9. Історичні умови виникнення філософії марксизму.
10. Що таке «слабкий антропний принцип» у філософії та космології?

Варіант №48

1. Загальні риси ранньої (досократівської) грецької філософії.
2. Кому належить вислів "Немає нічого практичнішого за хорошу теорію".
Розкрийте практичний зміст цього вислову.
3. Навіщо структуралісти вивчали суспільства дикунів?
4. Аргументи агностиків стосовно принципової неможливості пізнання і як їх можна спростувати.
5. Роль діяльності у формуванні людської свідомості.
6. Яку роль в житті людини відіграє технофобія?
7. Принципи антропологічного матеріалізму Л. Фейербаха.

8. Що таке моральна та правова свідомість?
9. Які подолані виклики минулих епох вам відомі? Чим вони є зараз з точки зору філософії?
10. Що таке «жорсткий антропний принцип» у філософії та космології?

Варіант №49

1. Які є основні форми буття?
2. Кому належить вислів «Сова Мінерви прилітає у сутемках». Розкрийте історичний зміст цього вислову.
3. Простір і час як філософські категорії.
4. Яка роль людини в об'єктивному ідеалізмі Г. Гегеля?
5. Феномен колективного несвідомого.
6. Яку роль в житті людини відіграє віра у технічний прогрес?
7. Теорія пізнання І. Канта. «Річ у собі».
8. Як Ф. Аквінський доводив існування Бога?
9. Д. Чижевський про чинники формування української духовності.
10. Що таке «антропний принцип» у філософії та космології?

Варіант №50

1. Порівняйте між собою релігійний та міфологічний світогляди.
2. Кому належить формула «знання є сила»? Розкрийте історичний зміст цього вислову.
3. Опишіть метод пізнання Р. Декарта.
4. У чому суть «позитивної та негативної евристики» з концепції І. Лакатоша?
5. Чи можливий світ без протиріччя та чому?
6. Основні розділи філософії.
7. Активно-творчий характер свідомості.
8. Діалектика абсолютної та відносної істини.
9. Основні аргументи критика марксизму.
10. Чи абсолютна залежність людини від її долі?

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

СПИСОК ОСНОВНОЇ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій. Київ : Генеза, 1996. 370 с.
2. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст. Київ : Тандем, 2000. 416 с.
3. Базалук О. О., Юхименко. Н. Ф. Філософія освіти : навч. посіб. К. : Кондор, 2010. 164 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності : підручник. Київ : Либідь, 2006. 272 с.
5. Бойченко І. В., Бойченко М. І. Філософія історії: предмет, напрямки, детерміністські та ігрові концепції. Київ : ЦГО НАН України, 1995. 160 с.
6. Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. Філософія : підручник. Київ, 2002. 124 с.
7. Воронкова В. Г. Філософія : навч. посіб. Київ : „Професіонал”, 2004. 464 с.
8. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
9. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій. Київ : Наук. думка, 1997. 186 с.
10. Гошовський М. М., Кучерявий І. Т. Ідея прогресу в соціальній філософії. Київ : Вища школа, 1993. 159 с.
11. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2013. 432 с.
12. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія і методологія науки : підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. 223 с.
13. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Філософія: Логос, Софія, Розум : підручник. Київ : Книга, 2007. 256 с.

14. Крохмаль Н. В. Історичні форми саморегуляції соціального процесу. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 144 с.
15. Історія філософії : підручник / Кремень В. Г. та ін. 2-ге вид., перероб. та доп. Харків : Прапор, 2003. 768 с.
16. Історія української філософії : підручник / Русин М. Ю та ін. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2008. 168 с.
17. Історія української філософії : хрестоматія / упоряд. М. В. Кашуба. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 356 с.
18. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Філософія: Логос, Софія, Розум : підручник Київ : Книга, 2007. 256 с.
19. Історія української філософії : підручник / М. Ю. Русин, та ін. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2008. 591 с.
20. Петрушенко В. Л. Філософія : навч. посіб. Львів : Новий Світ 2000, 2008. 506 с.
21. П'янзін С. Д. Основи соціальної філософії : навч. посіб. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2014. 152 с.
22. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія : підручник. Київ. Академвидав., 2007. 267 с.
23. Рассел Б. Історія західної філософії / пер.: Ю. Лісняк, П. Таращук. Київ : Основи, 1995. 759 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА.

24. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : підручник. Вид. 4-те, випр. та доп. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
25. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
26. Філософія. Курс лекцій : навч. посіб. / під кер. І. В. Бичка. Київ : Либідь, 1991. 178 с.

27. Філософія : підручник / Г. А. Заїченко та ін. ; за ред. Г. А. Заїченка та ін.
Київ : Вища шк., 1995. 264 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ.

28. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. Вид.2-ге, переробл.
та допов. Харків : Право, 2018. 432 с. URL:
http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf

29. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських
занять з навчальної дисципліни “Політологія” / М. П. Требін та ін. Харків :
Національний університет “Юридична академія України імені Ярослава
Мудрого ”, 2012. 60 с. URL:
http://nulau.edu.ua/materials/files/sociology_and_polit/0015/01.pdf

Навчально-методичне видання

Бескаравайний Станіслав Сергійович,
Борисова Тетяна Вікторівна,
Цурканова Ірина Олександрівна

**«ФІЛОСОФІЯ» З КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ ТА
ПОЛІТОЛОГІЯ»**

Навчально-методичні рекомендації для студентів усіх
спеціальностей заочної форми навчання

Електронне видання

Експертний висновок склав канд.екон.наук І. Леонідов

Зареєстровано НМВ УДУНТ (№ 661 від 20.10.2023)

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка С. С. Бескаравайний

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк.3,14. Обл.-вид. арк. 1,74.

Зам. № 99

Видавець: Український державний університет науки і технологій
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, м. Дніпро, 49010.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022

Адреса видавця та дільниці оперативної поліграфії:

вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010